

Дело C-536/20

**Резюме на преюдициално запитване съгласно член 98, параграф 1 от
Процедурния правилник на Съда**

Дата на постъпване в Съда:

22 октомври 2020 г.

Запитваща юрисдикция:

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Литва)

Дата на акта за преюдициално запитване:

21 октомври 2020 г.

Жалбоподател в касационното производство:

UAB Tiketa

Други страни в касационното производство:

M. Š.,

VšĮ Baltic Music

Предмет на главното производство

Делото е по повод на спор, свързан с възстановяване на сумата, заплатена от потребител за билети за събитие и обезщетение за неимуществените вреди, претърпени в резултат от отмяната на събитието

Предмет и правно основание на преюдициалното запитване

Тълкуване на разпоредбите на Директива 2011/83 относно понятието „търговец“; член 267, трета алинея от Договора за функционирането на Европейския съюз

Преюдициални въпроси

1. Следва ли понятието за търговец, така както е определено в член 2, точка 2 от Директива 2011/83, да се тълкува в смисъл, че лице, което действа

като посредник при закупуването на билет от потребител, може да се разглежда като търговец, обвързан с предвидените в Директива 2011/83 задължения, и съответно като страна по договора за продажба или за услуга, срещу която потребителят може да подаде жалба или да предяви иск?

1.1. От значение ли е за тълкуването на понятието за търговец, така както е определено в член 2, точка 2 от Директива 2011/83, дали лицето, действащо като посредник при закупуването на билет от потребител, е предоставило на потребителя, преди той да бъде обвързан с договор от разстояние, по ясен и разбираем начин цялата информация за основния търговец, както е предвидено в член 6, параграф 1, букви в) и г) от Директива 2011/83?

1.2. Следва ли фактът на посредничество да се приеме за разкрит в случай, когато лицето, участващо в процеса по закупуване на билет, предостави на потребителя, преди той да бъде обвързан с договор от разстояние, името и правната форма на основния търговец, както и информацията, че основният търговец поема цялата отговорност за събитието, неговото качество и съдържание и информация за него, и посочи, че самото то действа единствено като разпространител на билети и е разкрит представител?

1.3. Може ли понятието за търговец, така както е определено в член 2, точка 2 от Директива 2011/83, да се тълкува в смисъл, че предвид правоотношението между страните, изразяващо се в услуга от две части (разпространение на билети и организиране на събитие), и продавачът на билети, и организаторът на събитието могат да се считат за търговци, т.е. страни по потребителския договор?

2. Следва ли изискването за предоставяне на информация и за предоставяне на тази информация на разположение на потребителя на ясен и разбираем език, както е установено в член 8, параграф 1 от Директива 2011/83, да се тълкува и прилага по такъв начин, че задължението да се информира потребителят да се счита за надлежно изпълнено, когато тази информация, дадена в правилата на посредника за предоставяне на услуги, е на разположение на потребителя на уебсайта tiketa.lt, преди потребителят да направи плащането, с което потвърждава, че е запознат с правилата на посредника за предоставянето на услуги и че приема да ги спазва като част от условията по предстоящата сделка посредством така нареченото „click-wrap“ споразумение („чрез кликане“), тоест като постави отметка в определено поле в онлайн системата и натисне конкретна хипервръзка?

2.1. Относително ли е за тълкуването и прилагането на това изискване, че тази информация не е предоставена на траен носител и че няма последващо потвърждение на договора, което да съдържа цялата необходима информация, посочена в член 6, параграф 1 от Директива 2011/83 на траен носител, съгласно изискванията на член 8, параграф 7 от Директива 2011/83?

2.2. Съставлява ли информацията, дадена в правилата на посредника за предоставяне на услуги, неразделна част от договора от разстояние за целите на член 6, параграф 5 от Директива 2011/83, независимо че тази информация не е предоставена на траен носител и/или липсва последващо потвърждение на договора на траен носител?

Разпоредби от правото на Съюза

Член 169 от Договора за функционирането на Европейския съюз (наричан по-нататък „ДФЕС“)

Член 38 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“)

Член 1, член 2, точка 2, член 6, параграф 1, букви в) и г), член 6, параграф 5, член 8, параграф 1 и член 8, параграф 7, буква а) от Директива 2011/83/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2011 година относно правата на потребителите, за изменение на Директива 93/13/ЕИО на Съвета и Директива 1999/44/ЕО на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на Директива 85/577/ЕИО на Съвета и Директива 97/7/ЕО на Европейския парламент и на Съвета (наричана по-нататък „Директива 2011/83“)

Член 2, буква б) от Директива 2005/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 май 2005 година относно нелоялни търговски практики от страна на търговци към потребители на вътрешния пазар и изменение на Директива 84/450/ЕИО на Съвета, Директиви 97/7/ЕО, 98/27/ЕО и 2002/65/ЕО на Европейския парламент и на Съвета, и Регламент (ЕО) № 2006/2004 на Европейския парламент и на Съвета (наричана по-нататък „Директивата за нелоялни търговски практики“)

Разпоредби на националното право

Граждански кодекс на Република Литва (наричан по-нататък „Гражданският кодекс“)

Член 6.228¹, алинея 3 („Понятие за потребителски договор и други понятия“):

„3. „Предприемач“ е физическо или юридическо лице или друга организация или нейно подразделение, който се стреми да сключи или сключва договори за целите на своята търговска или стопанска дейност, занаят или професия, включително лица, действащи от името или в полза на предприемача. Юридическо лице може да се счита за предприемач независимо от правната форма на съставните си единици.“

Член 2.133 („Правни последици от сделка, сключена от представител“):

- „1. Сделка, сключена от едно лице (представител) от името на друго лице (принципал), при която се разкрива факта на представителството и не се превишават предоставените правомощия, поражда, изменя и заличава пряко гражданските права и задължения на принципала.
2. Правата на представителя могат да бъдат изведени и от обстоятелствата, при които той действа (продавач в търговия на дребно, касиер и др.). В случай че поведението на дадено лице дава разумни основания на трети страни да смятат, че той или тя, действайки като принципал, е назначил/а другото лице за свой представител, сключените от това лице договори от името на принципала са обвързващи за принципала.
3. В случай че при сключването на сделка даден представител не предостави информацията, че той или тя действа от името на принципала и в негов интерес, принципалът придобива правата и поема задълженията, възникващи от сделката, само ако другата страна по сделката е можела да разбере от обстоятелствата при сключването на сделката, че тя е сключена от представител, или ако самоличността на лицето, с което е сключена сделката, не е била от значение за тази страна.

[...]

Член 2, алинея 24 („Основни понятия на настоящия закон“) от Закона на Република Литва за защита на правата на потребителите (приложимата в настоящия случай редакция е тази в сила от 11 ноември 2017 г. до 1 август 2018 г.; наричан по-нататък „Законът за защита на потребителите“):

„24. „Предприемач“ е физическо или юридическо лице или друга организация или нейно подразделение, който се стреми да сключи или сключва договори за целите на своята търговска или стопанска дейност, занаят или професия, включително лица, действащи от името или в полза на предприемача. Юридическо лице може да се счита за предприемач независимо от правната форма на съставните си единици.“

Кратко представяне на фактите и процедурата

- 1 Жалбоподателят М. Š. закупува онлайн от дружеството Tiketa билети за представление, организирано от Baltic Music (наричан по-нататък „организаторът на събитието“). Tiketa осъществява разпространение на билети за събития (концерти, представления и други събития), организирани от трети страни. Tiketa не се занимава с дейности по организиране на събития.

- 2 Уебсайтът на Tiketa съдържа информация, че събитието се организира от Baltic Music и че Baltic Music е организаторът на събитието, който поема пълна отговорност за събитието и неговото качество и съдържание, както и за всяка предоставена информация във връзка със събитието. Tiketa е посочено като разпространител на билети за събитието, който действа като разкрит представител [„atsiskleidęs tarpininkas“; буквално „разкрит посредник“] (въпреки че националното право обичайно използва понятието „atstovas“ (представител), когато се сключва договор от името или за сметка на друго лице).
- 3 В публично достъпната информация за събитието не се посочва нищо повече за това кой е страна по договора или каква е процедурата за възстановяване стойността на билетите в случай на отмяна на събитието. Информация за доставчика на услуги и за възстановяване стойността на билетите се съдържа в правилата за предоставяне на услуги, публикувани на уебсайта на Tiketa. На потребителя не са предоставени на траен носител нито тези правила, нито потвърждение за сключения договор, където да е включена съдържащата се в тези правила информация. Част от правилата за предоставяне на услуги (включително информацията, че в случай на отмяна на събитието, организаторът на събитието ще поеме пълна отговорност за възстановяване стойността на билетите) действително се съдържа на билета, издаден веднага след заплащането му от страна на жалбоподателя.
- 4 Когато пристига за събитието, М. Š. научава, че то няма да се състои. Той съответно отправя искане към Tiketa за възстановяване стойността на билета и направените пътни разноски, както и обезщетение за неимуществени вреди. Tiketa отговаря, че не носи отговорност за отмяната на събитието и съветва потребителя да се свърже с Baltic Music. Baltic Music напълно пренебрегва исканията.
- 5 Впоследствие М. Š. предявява иск срещу ответниците Tiketa и Baltic Music да бъдат осъдени да изплатят солидарно обезщетение за претърпените имуществени и неимуществени вреди. Първоинстанционният съд частично уважава иска и присъжда на жалбоподателя част от претендираните от дружеството Tiketa суми. Tiketa обжалва неуспешно. Впоследствие Tiketa подава касационна жалба пред запитващата юрисдикция [Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Върховен съд на Република Литва)].

Основни доводи на страните в главното производство

- 6 Tiketa твърди, че публично е разкрит представител, който предоставя услуги по разпространение на билети от името на организатора на събитието. Твърди, че закупуването на билети следва да се квалифицира като сключване на договор между М. Š. и организатора на събитието и че от момента на сключване на договора Tiketa представлява организатора на

събитието. Дружеството счита, че не носи отговорност за никакви обстоятелства, свързани със събитието, включително и неговата отмяна.

- 7 Освен това Tiketa поддържа, че дружеството изпълнява задължението за информиране, като предоставя информация за правилата за предоставяне на услуги чрез публикуването ѝ онлайн. Преди да извърши плащането, потребителят потвърждава, че е запознат с правилата и приема да ги спазва като част от условията на сделката посредством „click-wrap“ споразумение, тоест като постави отметка в определено поле в онлайн системата и натисне конкретна хипервръзка.

Кратко изложение на мотивите за преюдициално запитване

- 8 Въпросите пред настоящия състав са свързани със: а) тълкуването на понятието за търговец и, б) изпълнението на задължението на търговеца за информиране на потребителя.

Тълкуване на понятието за търговец

- 9 Настоящото производство се отнася до това каква трябва да е правилната квалификация на правоотношението между страните, правния статус на посредника и задълженията му към потребителя.
- 10 В практиката си Съдът е пояснявал, че понятието „търговец“ следва да се тълкува особено широко, в смисъл че обхваща всяко физическо или юридическо лице, доколкото то упражнява платена дейност (решение от 4 октомври 2018 г., Каменова, C-105/17, EU:C:2018:808, т. 30). Националните юрисдикции, разглеждали случая, също са се позовали на широко разбиране за понятието „търговец“.
- 11 Настоящият състав не е сигурен дали определението за търговец обхваща както предприемача, действащ от свое име, който съгласно националното договорно право се счита за обвързан от договора, така и лицето, което действа от името на друг, който по принцип не се счита за страна по договора. Сравнението между текстовете на различните езици на член 2, точка 2 от Директива 2011/83 (английски, френски, немски и литовски) поражда основателни съмнения относно литовския превод на понятието „търговец“ (на литовски „įskaitant kiekvieną kitą asmenį“ [буквално: „включително всяко друго лице“], а на английски „including **through** any other person“ [„включително **чрез** посредничеството на друго лице“]) и правилното му транспониране. Предвид това, според запитващата юрисдикция сравнителният анализ на текстовете на различните езици не позволява да се определи с точност приложното поле на понятието за търговец.
- 12 В съответствие със систематичното и телеологическо тълкуване на самостоятелно понятие на правото на Съюза, целта за постигане на високо

равнище на защита на потребителите (член 169 ДФЕС, член 38 от Хартата, член 1 от Директива 2011/83) предполага, че посредникът в една сделка също може да се приеме за търговец. В практиката си Съдът не изключва тази възможност.

- 13 Когато тълкува понятието за търговец в по-широкия контекст на защитата на потребителите, Съдът е постановил, че понятието „търговец“, така както е определено в член 2, буква б) от Директивата за нелоялни търговски практики и в член 2, точка 2 от Директива 2011/83, трябва да се тълкува еднакво. За да се разглежда като „търговец“ по смисъла на член 2, точка 2 от Директива 2011/83, съответното физическо или юридическо лице трябва да действа „за цели, които влизат в рамките на неговата търговска или стопанска дейност, занаят или професия“ или от името или за сметка на търговец“ (решение от 4 октомври 2018 г., Каменова, C-105/17, EU:C:2018:808, т. 29 и т. 36; решение от 3 октомври 2013 г., Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs, C-59/12, EU:C:2013:634, т. 36 и т. 37).
- 14 Определението, дадено в член 2, буква б) от Директивата за нелоялни търговски практики, води до предположението, че търговец, който осъществява дейност от свое име, и лице, което действа от името или за сметка на търговец, са алтернативни субекти, попадащи в обхвата на определението за търговец. Цитираната практика на Съда позволява да се възприеме становището, че действието по отношение на лицата на Директива 2011/83 обхваща както лице, което действа за цели, които влизат в рамките на неговата търговска или стопанска дейност, занаят или професия, така и лице, което действа от името и за сметка на търговец.
- 15 Същевременно запитващата юрисдикция не е сигурна дали тълкуването на понятието за търговец трябва да се свързва с разкриването на представителство. Член 6 от Директива 2011/83 предвижда, че преди потребителят да се обвърже с договор от разстояние, търговецът трябва да предостави на потребителя по ясен и разбираем начин информация, включително адреса и самоличността на търговеца, от чието име действа, и географския адрес на мястото на стопанска дейност на търговеца, на който потребителят може да изпрати евентуални жалби. Това повдига следния основателен въпрос: относимо ли е към тълкуването на понятието за търговец дали едно лице, действашо от името или за сметка на търговец, е предоставило на потребителя тази информация за основния търговец? С други думи, може ли потребител (купувач) да предявява искиове, произтичащи от потребителски договор, срещу посредник единствено в случаи, когато посредникът не е разкрил правилно факта на представителство и е създал погрешно впечатление у потребителя, че посредникът действа като продавач – собственик на въпросната стока (страна по потребителския договор)? (Такова становище е възприел Съда в решението си от 9 ноември 2016 г., Wathelet, C-149/15, EU:C:2016:840; вж. т. 34).

- 16 Настоящият състав също поставя въпроса дали правоотношението, възникнало между страните в производството, би могло да се квалифицира като предоставяне на услуга от две части (разпространение на билети и организиране на събития), което означава, че както продавачът на билети, така и организаторът на събития, могат да се считат за търговци, тоест страни по потребителския договор. Запитващата юрисдикция счита, че в такъв случай правоотношението между купувача, продавача на билети и организатора следва да се квалифицира като обхващащо два договора: 1) договор за услуги между купувача на билета (потребителя) и организатора на събитието, сключен чрез представителя (Tiketa), съгласно който организаторът се задължава да организира събитието в съответствие с условията, посочени в билета; и 2) договор между посредника (Tiketa) и купувача на билета, съгласно който Tiketa продава билети на купувача и се задължава да предостави съществената информация, посочена в член 6 от Директива 2011/83.

Изпълнение на задължението на търговеца да информира потребителя

- 17 Настоящият състав също така не е сигурен как изпълнението на задължението за информиране на потребителя, наложено на търговеца с Директива 2011/83, засяга правната квалификация на отношението между страните и дали надлежното изпълнение на задължението да се информира потребителят във всички случаи е неразривно свързано с изискването на потребителя да се предостави на траен носител потвърждение за договора и предоговорната информация.
- 18 Следва да се предположи, че задължението за информиране е надлежно изпълнено, когато: 1) е предоставена цялата информация, изброена в член 6, параграф 1, букви а) до у) от Директива 2011/83 и 2) че информацията е предоставена по ясен и разбираем начин. След като публично достъпната информация за събитието на уебсайта на Tiketa е съдържала само част от изискваната информация, възниква въпросът дали с оглед гарантиране на ефективна защита на потребителите е достатъчно, ако преди сключването на договор от разстояние търговецът предостави подробна информация, включително информация за доставчика на услуги и възстановяване стойността на билета, единствено в правилата за предоставяне на услуги.
- 19 Този начин на предоставяне на предоговорна информация повдига и въпроса за съблюдаване на изискването за прозрачност. Задължението за прозрачност има две основни измерения: яснотата, свързана с външните начини, по които информацията се показва на потребителя, и следователно с четивността и разпознаваемостта на тази информация в обстановката, в която се осъществява сделката; и разбираемостта, която се свързва с конкретното съдържание на информацията, която трябва да е подходяща, за да запознае потребителя с правните последици от неговия избор (вж. заключение на генералния адвокат Pitruzzella от 28 февруари 2019 г. по делото Amazon EU, C-649/17, EU:C:2019:165, т. 107).

- 20 В това отношение настоящият състав е изправен пред основателния въпрос дали предоставянето на информация относно възстановяване стойността на билета в правилата за предоставяне на услуги следва да се разглежда като правилен начин да се гарантира, че потребителят недвусмислено разбира кое лице е страна по сключения договор и срещу което може да подаде жалби или да предяви иск в случай на незадоволително изпълнение на договора.
- 21 Освен това в настоящото производство не се установява такава информация да е предоставяна на траен носител, както и липсва последващо потвърждение на договора на траен носител, което да съдържа цялата информация, изискуема съгласно член 6, параграф 1 от Директива 2011/83.
- 22 Съгласно практиката на Съда, понятието „траен носител“ означава всеки инструмент, който позволява на ползвателя на платежни услуги да съхранява информация, адресирана лично до него, по начин, достъпен за последващи справки за период от време, достатъчен за целите на информацията, и който позволява непромененото възпроизвеждане на съхранената информация (решение от 25 януари 2017 г., BAWAG, C-375/15, EU:C:2017:38, т. 40).
- 23 Съгласно практиката на Съда, трайният носител на информация трябва да гарантира на потребителя притежаването на информацията, посочена в член 6, параграф 1 от Директива 2011/83, за да му позволи евентуално да защити правата си. Предоставянето на тази информация само на уебсайта на предприемача не отговаря на изискванията за траен носител (вж. решения от 5 юли 2012 г., Content Services, C-49/11, EU:C:2012:419, т. 42—44 и от 9 ноември 2016 г., Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, т. 35).
- 24 Накрая, настоящият състав иска да установи дали разпоредбата на член 6, параграф 5 от Директива 2011/83 е основание да се възприеме становището, че правилата за предоставяне на услуги, публикувани на уебсайта на UAB Tiketa, стават неразделна част от договора от разстояние и съответно дали разпоредбите на тези правила могат да се считат за равноправни единствено ако дадената там информация е предоставена на потребителя на траен носител.